

Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Інститут історії і політології

ГАЛИЧЧИНА

НАУКОВИЙ І КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЙ
КРАЄЗНАВЧИЙ ЧАСОПИС

До 60-річчя професора Миколи Кугутяка

20-21'2012

Івано-Франківськ

УДК 94 (477)
ББК 63.3 (4 Укр.)-8
Г15

Рекомендовано до друку вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №11 від 27 листопада 2012 р.)

Наукове видання підготовлене колегами і учнями директора Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора історичних наук, професора Миколи Васильовича Кузутяка з нагоди його 60-річчя

Редакційна рада: Володимир Грабовецький, Олег Жерноклеєв, Леонід Зашкільняк (м. Львів), Олександр Карпенко, Петро Круль, Василь Марчук, Борис Савчук, Михайло Станкевич, Петро Федорчак, Олександр Козаренко (м. Львів), Ігор Цепенда, Людмила Троєльнікова (м. Київ), Мирон Черепанин, Раїса Чугай (м. Львів)

Редакційна колегія: Ігор Райківський, Олег Єгрешій, Андрій Королько, Олександр Марущенко

Відповідальний секретар: Олег Єгрешій

Адреса редакційної колегії: 76000, Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57

Часопис “Галичина” затверджений фаховим виданням ВАК України з таких галузей наук: історія, мистецтвознавство

Реєстраційне свідоцтво КВ № 15260–3832 ПР від 05.06.2009 р.

ГАЛИЧИНА. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. 2012. Ч. 20’21. 552 с.

На обкладинці – роботи Олега Чуйка “На лемківській дорозі”, “Під опікою небес” (на звороті).

СТОРІНКИ ЖУРНАЛУ ВІДКРИТІ ДЛЯ ДИСКУСІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ, А ТОМУ ЇХ ЗМІСТ НЕ ОБОВ’ЯЗКОВО ВІДОБРАЖАЄ ПОГЛЯДИ РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ

При передруці матеріалів посилання на дане видання обов’язкове
Відповідальність за достовірність фактів, цитат, імен та інших даних несуть автори публікацій

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012

© Інститут історії і політології, 2012

© Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012

ЗМІСТ

СЛОВО ПРО ЮВІЛЯРА

<i>Ігор ЦЕПЕНДА. ДО 60-РІЧЧЯ ПРОФЕСОРА МИКОЛИ КУГУТЯКА.....</i>	15
<i>Георгій КОЖОЛЯНКО. БОЖИЙ ДАР СЛУЖИТИ НАУЦІ Й ЛЮДЯМ (З нагоди ювілею Миколи Кугутяка).....</i>	19
<i>БІБЛІОГРАФІЯ ОСНОВНИХ ПРАЦЬ ПРОФЕСОРА МИКОЛИ КУГУТЯКА.....</i>	23

ЕТНОЛОГІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ

<i>Сергій ПИВОВАРОВ</i> ХРЕСТИ-РЕЛІКВАРІЇ З ДАВНЬОРУСЬКИХ ПАМ'ЯТОК МЕЖИРІЧЧЯ ВЕРХНЬОГО ПРУТУ ТА СЕРЕДНЬОГО ДНІСТРА.....	26
<i>Георгій КОЖОЛЯНКО, Олександр КОЖОЛЯНКО</i> ХРИСТІЯНИЗАЦІЯ УКРАЇНИ ПЕРІОДУ РОЗВИНЕНОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ (ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ).....	36
<i>Петро КОСТЮЧОК</i> ЕТНІЧНА ТА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНОСТІ: СПРОБА ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ.....	47
<i>Світлана БОЯН</i> ЛОКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗЕЛЕНИХ СВЯТ НА БОЙКІВЩИНІ: ТРАДИЦІЙНІ ЗВИЧАЇ ТА ОБРЯДИ.....	53
<i>Тарас ЛАВРУК</i> ІДЕЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА СУТНІСТЬ ХРЕСТА ЯК ОСНОВНОГО АНТИДЕМОНІЧНОГО СИМВОЛУ НА ГУЦУЛЬЩИНІ.....	62

ІСТОРІЯ

<i>Юрій ТОМИН, Богдан СТАСЮК</i> АГРАРНІ ЗАКОНИ РУСЬКОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ В ПОРІВНЯННІ ІЗ “ЗЕМЛЕРОБСЬКИМ ЗАКОНОМ”: СПРОБА ІСТОРИЧНОГО АНАЛІЗУ.....	67
<i>Ігор КОВАЛЬ, Леся БІЛОУС</i> РАРИТЕТИ З ГАЛИЦЬКОЇ КНЯЖОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ.....	75
<i>Андрій СТАСЮК</i> РУСЬКІ ЕПІЗОДИ У ФРАНЦИСКАНСЬКИХ НАРАТИВАХ XIII ст.....	84
<i>Михайло СИГИДИН</i> ПОДІЛЛЯ В ПОЛІТИЧНИХ ПЛАНАХ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.....	94
<i>Ігор РАЙКІВСЬКИЙ</i> ПИТАННЯ ЄДНОСТІ РУСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПРОСТОРУ В ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ ГАЛИЧИНИ ПІД ЧАС РЕВОЛЮЦІЇ 1848–1849 рр. (До 155-ї річниці європейської “весни народів” 1848 р. у Галичині).....	101
<i>Іванна ЧЕРЧОВИЧ</i> ОБРАЗ ЖІНКИ-РУСИНКИ В РУСОФІЛЬСЬКІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX ст.....	121
<i>Микола ВІТЕНКО</i> ЕТНОКОНФЕСІЙНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ ГАЛИЧИНИ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX ст.....	126
<i>Олександр РЕСНТ</i> ВІЙСЬКОВА СПРАВА НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У 1900–1914 рр.....	135
<i>Олександр ДОБРЖАНСЬКИЙ</i> БОРОТЬБА ЗА ЛІДЕРСТВО В СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛ-ДЕМОКРАТІВ БУКОВИНИ НАПЕРЕДОДНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	144
<i>Андрій КОРОЛЬКО</i> ПОКУТТЯ В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	150

<i>Петро СІРЕДЖУК</i> СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ РУХ І КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ ГАЛИЦЬКОЇ ГУЦУЛЬ- ЩИНИ ПЕРІОДУ ЗУНР.....	164
<i>Олег ПАВЛИШИН</i> УКРАЇНЦІ НАДДНІПРЯНЩИНИ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ В 1918–1920 рр.....	172
<i>Лев ДАВИБІДА</i> СТАН ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У СТАНИСЛАВІВСЬКОМУ ВОЄВОДСТВІ В 1921– 1939 рр.....	182
<i>Михайло СЕНЬКІВ</i> МОЛОЧАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ В ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ (1919–1939 рр.).....	187
<i>Надія СИДОРИК</i> ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ НІМЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ В ПОЛЬЩІ (1919–1939 рр.).....	192
<i>Андрій СТЕЛЬМАЩУК</i> СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОСТІ В ГАЛИЧИНІ (1919– 1939 рр.).....	198
<i>Ігор ЛЮБЧИК</i> ІДЕЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ НА ЛЕМКІВЩИНІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	208
<i>Володимир КОМАР</i> ЯГАЙЛОНСЬКА ТРАДИЦІЯ В ПОЛІТИЦІ ПОЛЬЩІ.....	214
<i>Ігор СОЛЯР</i> ЗАКОРДОННЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ: ДІАЛОГ МІЖ КРАЄМ ТА ЕМІГРАЦІЄЮ В СЕРЕДИНІ 1920-х рр.....	220
<i>Тамара ГАЛИЦЬКА-ДІДУХ</i> БОРІТЬБА УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ Й ОРГАНІЗАЦІЇ УКРА- ЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ З ЛІВОРАДИКАЛЬНИМ РУХОМ У 1921–1934 рр.....	227
<i>Роман КОБИЛЬНИК</i> ПРОБЛЕМА ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ПОРОЗУМІННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛЬСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ У 20–30-х рр. ХХ ст.....	237
<i>Роман ЧОРНЕНЬКИЙ</i> ПОВСЯКДЕННЕ МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛЯКІВ СТАНИСЛАВІВСЬКОГО ВОЄВОДСТВА (1921–1939 рр.).....	243
<i>Ігор ПИЛИПІВ</i> ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНО-ПРОСВІТНИЦЬКОГО ТОВАРИСТВА “СКАЛА” НА ТЕРЕНАХ СТАНИСЛАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ ГКЦ У 30-х рр. ХХ ст.....	249
<i>Грина СТАСЮК</i> МОНАСТІР СЕСТЕР МИЛОСЕРДЯ СВ. ВІНКЕНТІЯ ДЕ ПОЛЬ У СТАНИСЛАВОВІ (1926–1945 рр.).....	258
<i>Ярослав МАНДРИК</i> ПІДГОТОВКА КЕРІВНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СЕЛА УСРР НА ПОЧАТКУ 1930-х рр....	264
<i>Олег ЄГРЕШІЙ</i> КЛЕРИКАЛЬНІ ТОВАРИСТВА В ГАЛИЧИНІ 1930-х рр.: ІДЕОЛОГІЯ, ВЗАЄМО- ВПЛИВИ, РЕЗОНАНС, ІСТОРИЧНА ДИДАКТИКА.....	272
<i>Олена ГАЙДУКЕВИЧ</i> ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПАРК ПРИРОДИ В ГОРГАНАХ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ.....	277
<i>Олександр ЛИСЕНКО, Олександр МАНУЩЕНКО</i> ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА ЯК НАУКОВИЙ І СУСПІЛЬНИЙ ФЕНОМЕН.....	282
<i>Мар'яна МОСОРКО</i> ОСОБЛИВОСТІ МАТЕРІАЛЬНО-ПОБУТОВОГО ЖИТТЯ ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕН- НЯ СТАНИСЛАВОВА В РОКИ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941–1944 рр.).....	289
<i>Галина СТЕФАНЮК</i> ФОРМАТ “ВЛАДА – СУСПІЛЬСТВО” В ДИСТРИКТІ “ГАЛИЧИНА” (1941–1944 рр.).....	296
<i>Володимир БАРАН</i> РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В 1944–1950-х рр.....	302

<i>Микола ЛИТВИН</i> ДЕПОРТАЦІЇ УКРАЇНЦІВ З НАДСЯННЯ, ЛЕМКІВЩИНИ, ХОЛМЩИНИ І ПІДЛЯ- ШНЯ 1944–1951 рр.: ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА ЕТНОПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ.....	311
<i>Наталія СТЕЦЮК</i> ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬЩІ (1947– 1989 рр.).....	319
<i>Лариса ШВАБ</i> НАЦІОНАЛІСТИЧНА ЛЕГІТИМІЗАЦІЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ВЛАДИ В ПОЛЬЩІ В 50–60-х рр. ХХ ст.....	329
<i>Василь ЧУРА</i> РОЗПАД КОМПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ НА- ПРИКІНЦІ 80-х – НА ПОЧАТКУ 90-х рр. ХХ ст.....	338
<i>Степан КОБУТА, Андрій ЯВОРСЬКИЙ</i> СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНСЬКО- ГРУЗИНСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ У 2005–2011 рр.....	343

ІСТОРИЧНА БІОГРАФІСТИКА

<i>Мирослав ВОЛОЩУК</i> MALADIK RUTHENUS: СПРОБА БІОГРАФІЧНОГО НАРИСУ.....	352
<i>Володимир ПАШУК</i> ПРОСВІТНИЦЬКІ ІДЕЇ ГАЛИЦЬКИХ НАРОДОВЦІВ ТА о. СТЕПАНА КАЧАЛИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	358
<i>Володимир ГАЛИК</i> ІВАН ФРАНКО – ІЛАРІОН СВЄНЦІЦЬКИЙ: ДО ПРОБЛЕМИ ВЗАСМОВІДНОСИН ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЕПІСТОЛЯРНОЇ СПАДЩИНИ.....	374
<i>Сергій АДАМОВИЧ</i> СПІВПРАЦЯ В.ЛИПИНСЬКОГО З НАДДНІПРЯНСЬКОЮ ПОЛІТИЧНОЮ ЕМІГРА- ЦІЄЮ В АВСТРО-УГОРЩИНІ НАПЕРЕДОДНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	382
<i>Степан БОРЧУК</i> ІСАЙ ФАЛЬКЕВИЧ (1883–1937 рр.): ІСТОРИЧНИЙ ПОРТРЕТ ГОЛОВИ ПРАВЛІН- НЯ ВИДАВНИЦТВА УРЕ.....	389
<i>Лілія БУРАЧОК</i> ПОСТАТЬ ОСИПА НАЗРУКА В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.....	395
<i>Наталія БУРАЧОК</i> ОБРАЗ УКРАЇНЦЯ В ПРАЦЯХ МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИЧА.....	405

ІСТОРІЯ ОСВІТИ І НАУКИ

<i>Олександр ЛУЦЬКИЙ</i> ІНСТИТУТ СУСПІЛЬНИХ НАУК АН УРСР: ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП ІНСТИТУЦІЙ- НОЇ ІСТОРІЇ (1940–1951 рр.).....	411
<i>Євгеній САМБОРСЬКИЙ</i> СТАНОВИЩЕ ПОЛЬСЬКОЇ ОСВІТИ В ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ І БІЛОРУСІЇ В 1944–1946 рр.....	421
<i>Петро ФЕДОРЧАК</i> СПІВПРАЦЯ ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА З ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ Й НАУКО- ВИМИ УСТАНОВАМИ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ (1990-ті рр. – початок ХХІ ст.)...	426

ІСТОРИОГРАФІЯ*Ярослав КАЛІАКУРА*

ІСТОРИЧНІ ЗНАННЯ В ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ..... 435

*Олена ДУТЧАК*СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ІСТОРИОГРАФІЯ ПРО БІБЛІОТЕЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО
ЯК СКЛАДОВУ ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОГО РУХУ В ГАЛИЧИНІ 30-х рр. ХІХ
– 30-х рр. ХХ ст..... 441*Василь ФУТАЛА*ПОЛЬСЬКА ІСТОРИОГРАФІЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМО-
КРАТИЧНОГО РУХУ 1920–1930-х рр..... 446*Микола ГЕНИК*ІСТОРИОГРАФІЯ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ
ХХ ст..... 452*Любов САННІКОВА*

СВЯТИЛИЩЕ КАМ'ЯНА МОГИЛА В ДОСЛІДЖЕННЯХ А.КИФШИНА..... 466

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО*Лілія ШОЛОГОН*СТАТУТИ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК ДЖЕРЕЛО З ІСТОРІЇ НАЦІО-
НАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО РУХУ УКРАЇНЦІВ ГАЛИЧИНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА
ХІХ – ПОЧАТОК ХХ ст.)..... 474*Лілія ЩЕРБІН*ДЖЕРЕЛА ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПИТАННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ КОНСТИ-
ТУЦІЙНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПАРТІЇ РОСІЇ (1905–1918 рр.)..... 483**ПОЛІТОЛОГІЯ***Май ПАНЧУК*

ПОЛІТИЧНЕ РУСИНСТВО – АНТИРУСИНСЬКИЙ (АНТИУКРАЇНСЬКИЙ) ПРОЕКТ... 492

*Іван МОНОЛАТІЙ*ІДЕНТИЧНІСТЬ ЕТНІЧНА І НАЦІОНАЛЬНА: СПРОБИ (ПО)РОЗУМІННЯ ЗАХІДНИХ
АВТОРИТЕТІВ..... 505*Максим ГОН*ЕТНІЧНЕ НАСИЛЬСТВО ПІД ЧАС ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 1918–
1919 рр..... 516*Андрій МІЩУК, Мар'яна МІЩУК*

ПОЛІТИЧНА КОНСОЛІДАЦІЯ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ УРП – УСРП..... 523

*Михайло МОСКАЛЮК*УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТІЯНСЬКО-СУСПІЛЬНИЙ РУХ У 20-х рр. ХХ ст.: НЕРЕА-
ЛІЗОВАНІ СПРОБИ ІНСТИТУЦІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ В ГАЛИЧИНІ..... 529**МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО***Ігор ГОЛУБ*РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ РЕКЛАМИ ЛЬВОВА НАПРИКІНЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ
ХХ ст..... 533*Тарас КМЕТЮК*

ОСОБЛИВОСТІ ДИРИГЕНТСЬКО-ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ ДМИТРА КОТКА... 537

Михайло СТАНКЕВИЧ

БАТИКОВИЙ КОНТРАПУНКТ ОЛЕГА ЧУЙКА..... 543

НАШІ АВТОРИ..... 545

СОДЕРЖАНИЕ

СЛОВО О ЮБИЛЯРЕ

<i>Игорь ЦЕПЕНДА. К 60-ЛЕТИЮ ПРОФЕССОРА НИКОЛАЯ КУГУТЯКА</i>	15
<i>Георгий КОЖОЛЯНКО. БОЖИЙ ДАР СЛУЖИТЬ НАУКЕ И ЛЮДЯМ (К юбилею Николая Кугутяка)</i>	19
БИБЛИОГРАФИЯ ОСНОВНЫХ ТРУДОВ ПРОФЕССОРА НИКОЛАЯ КУГУТЯКА....	23

ЭТНОЛОГИЯ И АРХЕОЛОГИЯ

КРЕСТЫ-РЕЛИКВАРИИ ИЗ ДРЕВНЕРУССКИХ ПАМЯТНИКОВ МЕЖДУРЕЧЬЯ ВЕРХНЕГО ПРУТА И СРЕДНЕГО ДНЕСТРА	26
<i>Георгий КОЖОЛЯНКО, Александр КОЖОЛЯНКО</i>	
ХРИСТИАНИЗАЦИЯ УКРАИНЫ ПЕРИОДА РАЗВИТОГО СРЕДНЕВЕКОВЬЯ (ВРЕМЕНИ КИЕВСКОЙ РУСИ).....	36
<i>Петр КОСТЮЧОК</i>	
ЭТНИЧЕСКАЯ И НАЦИОНАЛЬНАЯ ИДЕНТИЧНОСТИ: ПОПЫТКА ТЕОРЕТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА	47
<i>Светлана БОЯН</i>	
ЛОКАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЗЕЛЕНЫХ ПРАЗДНИКОВ НА БОЙКОВЩИНЕ: ТРАДИЦИОННЫЕ ОБЫЧАИ И ОБРЯДЫ	53
<i>Тарас ЛАВРУК</i>	
ИДЕЙНО-ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ СУЩНОСТЬ КРЕСТА КАК ГЛАВНОГО ANTI-ДЕМОНИЧЕСКОГО СИМВОЛА НА ГУЦУЛЬЩИНЕ.....	62

ИСТОРИЯ

<i>Юрий ТОМИН, Богдан СТАСЮК</i>	
АГРАРНЫЕ ЗАКОНЫ РУССКОГО СРЕДНЕВЕКОВЬЯ В СРАВНЕНИИ С “ЗЕМЛЕДЕЛЬЧЕСКИМ ЗАКОНОМ”: ПОПЫТКА ИСТОРИЧЕСКОГО АНАЛИЗА.....	67
<i>Игорь КОВАЛЬ, Леся БИЛОУС</i>	
РАРИТЕТЫ С ГАЛИЦКОЙ КНЯЖЕСКОЙ КАНЦЕЛЯРИИ.....	75
<i>Андрей СТАСЮК</i>	
РУССКИЕ ЭПИЗОДЫ ВО ФРАНЦИСКАНСКИХ НАРРАТИВАХ XIII в.....	84
<i>Михаил СЫГЫДЫН</i>	
ПОДОЛЬЕ В ПОЛИТИЧЕСКИХ ПЛАНАХ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦКОГО.....	94
<i>Игорь РАЙКОВСКИЙ</i>	
ВОПРОС ЕДИНСТВА РУССКО-УКРАИНСКОГО ПРОСТРАНСТВА В ОБЩЕСТВЕННОЙ МЫСЛИ ГАЛИЦИИ ВО ВРЕМЯ РЕВОЛЮЦИИ 1848–1849 гг. (К 155-й годовщине европейской “весны народов” 1848 г. в Галиции).....	101
<i>Иванна ЧЕРЧОВЫЧ</i>	
ОБРАЗ ЖЕНЩИНЫ-РУСИНКИ В РУСОФИЛЬСКОЙ ПУБЛИЦИСТИКЕ ГАЛИЧИНЫ КОНЦА XIX – НАЧАЛА XX вв.....	121
<i>Николай ВИТЕНКО</i>	
ЭТНОКОНФЕССИОНАЛЬНЫЙ СОСТАВ НАСЕЛЕНИЯ ГАЛИЧИНЫ ПОСЛЕДНЕЙ ТРЕТИ XIX – НАЧАЛА XX вв.....	126
<i>Александр РЕЕНТ</i>	
ВОЕННОЕ ДЕЛО НА ЗАПАДНОУКРАИНСКИХ ЗЕМЛЯХ В 1900–1914 гг.....	135
<i>Александр ДОБРЖАНСКИЙ</i>	
БОРЬБА ЗА ЛИДЕРСТВО В СРЕДЕ УКРАИНСКИХ НАЦИОНАЛ-ДЕМОКРАТОВ БУКОВИНЫ НАКАНУНЕ ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ.....	144
<i>Андрей КОРОЛЬКО</i>	
ПОКУТЬЕ В ГОДЫ ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ.....	150

<i>Петр СИРЕДЖУК</i> ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЕ ДВИЖЕНИЕ И КУЛЬТУРНАЯ ЖИЗНЬ ГАЛИЦКОЙ ГУЦУЛЬЩИНЫ ПЕРИОДА ЗУНР.....	164
<i>Олег ПАВЛЫШИН</i> УКРАИНЦЫ НАДДНЕПРЯНИЩИНЫ В ВОСТОЧНОЙ ГАЛИЧИНЕ 1918–1920 гг.....	172
<i>Лев ДАВЫБИДА</i> СОСТОЯНИЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В СТАНИСЛАВОВСКОМ ВОЕВОДСТВЕ В 1921–1939 гг.....	182
<i>Михаил СЕНЬКИВ</i> МОЛОЧАРСКАЯ КООПЕРАЦИЯ В ЗАПАДНОУКРАИНСКОМ СЕЛЕ: ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ И СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ (1919–1939 гг.).....	187
<i>Надежда СИДОРИК</i> ОСОБЕННОСТИ КУЛЬТУРНОГО РАЗВИТИЯ НЕМЕЦКОГО ОБЩЕСТВА В ПОЛЬШЕ (1919–1939 гг.).....	192
<i>Андрей СТЕЛЬМАЦУК</i> СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ ПРЕСТУПНОСТИ В ГАЛИ- ЧИНЕ (1919–1939 гг.).....	198
<i>Игорь ЛЮБЧИК</i> ИДЕЯ УКРАИНСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕСТНОЙ ИНТЕЛЛИГЕНЦИИ НА ЛЕМКОВЩИНЕ В МЕЖВОЕННЫЙ ПЕРИОД.....	208
<i>Владимир КОМАР</i> ЯГЕЛЛОНСКАЯ ТРАДИЦИЯ В ВОСТОЧНОЙ ПОЛИТИКЕ ПОЛЬШИ.....	214
<i>Игорь СОЛЯР</i> ЗАГРАНИЧНОЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО ЗАПАДНОЙ УКРАИНЫ: ДИАЛОГ МЕЖДУ КРАЕМ И ЭММИГРАЦИЕЙ В СЕРЕДИНЕ 1920-х гг.....	220
<i>Тамара ГАЛИЦКАЯ-ДИДУХ</i> БОРЬБА УКРАИНСКОЙ ВОЙСКОВОЙ ОРГАНИЗАЦИИ И ОРГАНИЗАЦИИ УКРА- ИНСКИХ НАЦИОНАЛИСТОВ ПРОТИВ ЛЕВОРАДИКАЛЬНОГО ДВИЖЕНИЯ В 1921–1934 гг.....	227
<i>Роман КОБЫЛЬНИК</i> ПРОБЛЕМА ПОЛЬСКО-УКРАИНСКОГО ВЗАИМОПОНИМАНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНО- СТИ ПОЛЬСКИХ ПОЛИТИЧЕСКИХ ПАРТИЙ В 20–30-х гг. XX в.....	237
<i>Роман ЧОРНЕНЬКЫЙ</i> ПОВСЕДНЕВНОЕ МЕДИЦИНСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПОЛЯКОВ СТАНИСЛАВОВ- СКОГО ВОЕВОДСТВА (1921–1939 гг.).....	243
<i>Игорь ПЫЛЫПИВ</i> ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ РЕЛИГИОЗНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКОГО ОБЩЕСТВА “СКАЛА” НА ТЕРРИТОРИИ СТАНИСЛАВСКОЙ ЕПАРХИИ ГКЦ В 30-х гг. XX в.....	249
<i>Ирина СТАСЮК</i> МОНАСТЫРЬ СЕСТЕР МИЛОСЕРДИЯ св. ВИНКЕНТИЯ ДЕ ПОЛЬ В СТАНИСЛА- ВОВЕ (1926–1945 гг.).....	258
<i>Ярослав МАНДРИК</i> ПОДГОТОВКА РУКОВОДЯЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СЕЛА УССР В НАЧАЛЕ 1930-х гг... <i>Олег ЕГРЕШИЙ</i>	264
КЛЕРИКАЛЬНЫЕ ОБЩЕСТВА В ГАЛИЧИНЕ 1930-х гг.: ИДЕОЛОГИЯ, ВЗАИМО- ВЛИЯНИЯ, РЕЗОНАНС, ИСТОРИЧЕСКАЯ ДИДАКТИКА	272
<i>Елена ГАЙДУКЕВИЧ</i> ПЕРВЫЙ УКРАИНСКИЙ ПАРК ПРИРОДЫ В ГОРГАНАХ: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ.....	277
<i>Александр ЛЫСЕНКО, Александр МАНУЩЕНКО</i> ВТОРАЯ МИРОВАЯ ВОЙНА КАК НАУЧНЫЙ И ОБЩЕСТВЕННЫЙ ФЕНОМЕН.....	282
<i>Марьяна МОСОРКО</i> ОСОБЕННОСТИ МАТЕРИАЛЬНО-БЫТОВОЙ ЖИЗНИ ПОЛЬСКОГО НАСЕЛЕНИЯ СТАНИСЛАВОВА В ГОДЫ НЕМЕЦКОЙ ОККУПАЦИИ (1941–1944 гг.).....	289
<i>Галина СТЕФАНЮК</i> ФОРМАТ “ВЛАСТЬ–ОБЩЕСТВО” В ДИСТРИКТЕ “ГАЛИЦИЯ” (1941–1944 гг.).....	296
<i>Владимир БАРАН</i> РАЗВИТИЕ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ В 1944–1950-х гг.....	302

<i>Николай ЛИТВИН</i> ДЕПОРТАЦИИ УКРАИНЦЕВ С НАДСЯНИЯ, ЛЕМКОВЩИНЫ, ХОЛМЩИНЫ И ПОДЛЯШИЯ 1944–1951 гг.: ОСНОВНЫЕ ЭТАПЫ И ЭТНОПОЛИТИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ	311
<i>Наталья СТЕЦЮК</i> ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УКРАИНЦЕВ В ПОЛЬШЕ (1947–1989 гг.).....	319
<i>Лариса ШВАБ</i> НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКАЯ ЛЕГИТИМИЗАЦИЯ КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ВЛА- СТИ В ПОЛЬШЕ В 50–60-х гг. XX в.....	329
<i>Василий ЧУРА</i> ПАДЕНИЕ КОМПАРТИЙНОЙ СИСТЕМЫ В ИВАНО-ФРАНКОВСКОЙ ОБЛАСТИ В КОНЦЕ 80-х – НАЧАЛЕ 90-х гг. XX в.....	338
<i>Степан КОБУТА, Андрей ЯВОРСКИЙ</i> ПОЛОЖЕНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ИНВЕСТИЦИОННОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В УКРАИНСКО-ГРУЗИНСКИХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЯХ В 2005–2011 гг....	343

ИСТОРИЧЕСКАЯ БИОГРАФИСТИКА

<i>Мирослав ВОЛЮЩУК</i> МАЛАДИК RUTHENUS: ПОПЫТКА БИОГРАФИЧЕСКОГО ОЧЕРКА.....	352
<i>Владимир ПАШУК</i> ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИЕ ИДЕИ ГАЛИЦКИХ НАРОДОВЦЕВ И о. СТЕПАНА КАЧА- ЛЫ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ.....	358
<i>Владимир ГАЛЫК</i> ИВАН ФРАНКО – ИЛЛАРИОН СВЕНЦИЦКИЙ: К ПРОБЛЕМЕ ВЗАИМООТНО- ШЕНИЙ ПО МАТЕРИАЛАМ ЭПИСТОЛЯРНОГО НАСЛЕДИЯ.....	374
<i>Сергей АДАМОВИЧ</i> СОТРУДНИЧЕСТВО ВЛИПИНСКОГО С НАДДНЕПРЯНСКОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЭМИГРАЦИЕЙ В АВСТРО-ВЕНГРИИ НАКАНУНЕ ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ....	382
<i>Степан БОРЧУК</i> ИСАЙЯ ФАЛЬКЕВИЧ (1883–1937 гг.): ИСТОРИЧЕСКИЙ ПОРТРЕТ ПРЕДСЕДАТЕ- ЛЯ ПРАВЛЕНИЯ ИЗДАТЕЛЬСТВА УСЭ.....	389
<i>Лилия БУРАЧОК</i> ЛИЧНОСТЬ ОСИПА НАЗРУКА В ИСТОРИИ УКРАИНЫ ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX в.	395
<i>Наталья БУРАЧОК</i> ОБРАЗ УКРАИНЦА В РАБОТАХ НИКОЛАЯ ШЛЕМКЕВИЧА.....	405

ИСТОРИЯ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ

<i>Александр ЛУЦКИЙ</i> ИНСТИТУТ ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК АН УССР: НАЧАЛЬНЫЙ ЭТАП ИНСТИТУ- ЦИОННОЙ ИСТОРИИ (1940–1951 гг.).....	411
<i>Евгений САМБОРСКИЙ</i> ПОЛОЖЕНИЕ ПОЛЬСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ЗАПАДНЫХ ОБЛАСТЯХ УКРАИ- НЫ И БЕЛАРУСИ В 1944–1946 гг.....	421
<i>Петр ФЕДОРЧАК</i> СОТРУДНИЧЕСТВО ПРИКАРПАТСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ВАСИЛИЯ СТЕФАНЬКА С ВЫСШИМИ УЧЕБНЫМИ ЗАВЕДЕНИЯМИ И НАУЧНЫМИ УЧРЕЖДЕНИЯМИ УКРАИНЫ И ЗАРУБЕЖЬЯ (1990-ые гг. – начало XXI в.).....	426

ИСТОРИОГРАФИЯ

<i>Ярослав КАЛАКУРА</i> ИСТОРИЧЕСКИЕ ЗНАНИЯ В ГАЛИЦКО-ВОЛЫНСКОМ ГОСУДАРСТВЕ.....	435
---	-----

<i>Елена ДУТЧАК</i> СОВРЕМЕННАЯ УКРАИНСКАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ О БИБЛИОТЕЧНОМ КРАЕВЕДЕНИИ КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ ТУРИСТИЧЕСКО-КРАЕВЕДЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ В ГАЛИЦИИ 30-х гг. XIX – 30-х гг. XX в.	441
<i>Василий ФУТАЛА</i> ПОЛЬСКАЯ ИСТОРИОГРАФИЯ ЗАПАДНОУКРАИНСКОГО НАЦИОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ 1920–1930-х гг.	446
<i>Николай ГЕНЬК</i> ИСТОРИОГРАФИЯ ПОЛЬСКО-УКРАИНСКИХ ОТНОШЕНИЙ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XX в.	452
<i>Любовь САННИКОВА</i> СВЯТИЛИЩЕ КАМЕННАЯ МОГИЛА В ИССЛЕДОВАНИЯХ А.КИФИШИНА.	466

ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЕ

<i>Лилия ШОЛОГОН</i> СТАТУТЫ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ КАК ИСТОЧНИК ИСТОРИИ НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО ДВИЖЕНИЯ УКРАИНЦЕВ ГАЛИЦИИ (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА XIX – НАЧАЛО XX в.)	474
<i>Лилия ЩЕРБИН</i> ИСТОЧНИКИ ИЗУЧЕНИЯ УКРАИНСКОГО ВОПРОСА В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОНСТИТУЦИОННО-ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ РОССИИ (1905–1918 гг.)	483

ПОЛИТОЛОГИЯ

<i>Май ПАНЧУК</i> ПОЛИТИЧЕСКОЕ РУСИНСТВО – АНТИРУСИНСКИЙ (АНТИУКРАИНСКИЙ) ПРОЕКТ.	492
<i>Иван МОНОЛАТИЙ</i> ИДЕНТИЧНОСТЬ ЭТНИЧЕСКАЯ И НАЦИОНАЛЬНАЯ: ПОПЫТКИ (ВЗАИМО) ПОНИМАНИЯ ЗАПАДНЫХ АВТОРИТЕТОВ.	505
<i>Максим ГОН</i> ЭТНИЧЕСКОЕ НАСИЛИЕ ВО ВРЕМЯ ПОЛЬСКО-УКРАИНСКОЙ ВОЙНЫ 1918–1919 гг.	516
<i>Марьяна МИЩУК, Андрей МИЩУК</i> ПОЛИТИЧЕСКАЯ КОНСОЛИДАЦИЯ В ТЕОРИИ И ПРАКТИКЕ УРП – УСРП.	523
<i>Михаил МОСКАЛЮК</i> УКРАИНСКОЕ ХРИСТИАНСКО-ОБЩЕСТВЕННОЕ ДВИЖЕНИЕ В 20-х гг. XX в.: НЕРЕАЛИЗОВАННЫЕ ПОПЫТКИ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО СТАНОВЛЕНИЯ В ГАЛИЦИИ.	529

ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ

<i>Игорь ГОЛУБ</i> РАЗВИТИЕ ВНЕШНЕЙ РЕКЛАМЫ ЛЬВОВА В КОНЦЕ XIX – НАЧАЛЕ XX вв.	533
<i>Тарас КМЕТЮК</i> ОСОБЕННОСТИ ДИРИЖЕРСКО-ИСПОЛНИТЕЛЬСКОГО СТИЛЯ ДМИТРИЯ КОТКО.	537
<i>Михаил СТАНКЕВИЧ</i> БАТИКОВЫЙ КОНТРАПУНКТ ОЛЕГА ЧУЙКО.	543
НАШИ АВТОРЫ	545

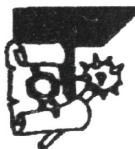
CONTENTS

<i>Igor TSEPENDA</i> . TO MYKOLA KUHUTYAK'S SIXTIETH ANNIVERSARY.....	15
<i>Georgij KOJOLIANKO</i> . GOD'S GIFT IS TO SERVE SCIENCE AND PEOPLE.....	19
THE BIBLIOGRAPHY OF MYKOLA KUHUTYAK'S MAIN WORKS.....	23

ETHNOLOGY AND ARCHAEOLOGY

<i>Sergij PYVOVAROV</i> CROSSES-RELIQUARIES FROM THE ANCIENT RUS MONUMENTS OF UPPER PRUT AND MIDDLE DNISTER REGION.....	26
<i>Georgij KOJOLIANKO, Olexandr KOJOLIANKO</i> CHRISIANIZATION OF UKRAINE IN THE PERIOD OF THE DEVELOPED MIDDLE AGES (OF KYIV RUS).....	36
<i>Petro KOSTYUCHOK</i> ETHNIC AND NATIONAL IDENTITY: THE ATTEMPT OF THE THEORETICAL ANALYSIS.....	47
<i>Svitlana BOYAN</i> LOCAL FEATURES OF PENTECOST IN BOIKIVSHCHYNA: TRADITIONAL CUSTOMS AND RITUALS.....	53
<i>Taras LAVRUK</i> IDEOLOGICAL AND FUNCTIONAL ESSENCE OF THE CROSS AS THE MAIN ANTIDEMONIC SYMBOL ON HUTSULSHCHYNA.....	62

HISTORY

<i>Yuriy TOMYN, Bohdan STASYUK</i> THE AGRICULTURAL LAWS OF RUS – MIDDLE AGE IN THE COMPARISON WITH "FARMING LAWS": THE ATTEMPT OF HISTORICAL ANALYSIS.....	67
<i>Igor KOVAL, Lesya BILOUS</i> RARITY FROM THE GALICIAN PRINCE OFFICE.....	75
<i>Andriy STASYUK</i> RUSSIAN EPISODES IN THE FRANCISCAN'S NARRATIVES OF THE XIII c.....	84
<i>Mykchaylo SYHYDYN</i> PODILLYA IN THE POLITICAL PLANS OF BOHDAN KHMELNYTSKY.....	94
<i>Igor RAYKIVSKYI</i> THE UNITY OF RUSKO-UKRAINIAN SPACE IN THE MODERN THOUGHT IN GALYCHYNA DURING THE REVOLUTION OF 1848–1849.....	101
<i>Ivanna CHERCHOVYCH</i> THE IMAGE OF RUSYN WOMAN IN THE RUSSOPHILE PUBLICISM OF GALICIA OF THE END OF THE 19th – THE BEGINNING OF THE 20th CENTURIES.....	121
<i>Mykola VITENKO</i> ETHNIC AND CONFESSIONAL COMPOSITION OF THE POPULATION OF GALICHINA IN THE LAST THIRD OF THE XIXth – EARLY XXth c.....	126
<i>Oleksandr REYENT</i> MILITARY ARTS IN THE WESTERN UKRAINIAN LANDS IN 1900–1914.....	135
<i>Olexandr DOBRZHANSKY</i> STRUGGLE FOR LEADERSHIP BETWEEN THE UKRAINIAN NATIONAL-DEMOCRATS OF BUKOVYNA BEFORE WORLD WAR I.....	144
<i>Andriy KOROLKO</i> POKUTTYA DURING THE FIRST WORLD WAR.....	150
<i>Petro SIREZHUK</i> THE SOCIAL-POLITICAL MOVEMENT AND CULTURAL LIFE OF GALICIAN HUTSULSHCHYNA BY THE PERIOD OF ZUNR.....	164
<i>Oleg PAVLYSHYN</i> UKRAINIANS OF THE OVER DNIPRO REGION IN THE EASTERN GALYCHYNA IN 1918–1920.....	172

<i>Lev DAVYBIDA</i>	
THE CONDITION OF HEALTH PROTECTION IN STANYSLAVIV PROVINCE IN 1921–1939	182
<i>Mykhaylo SENKIV</i>	
MILK COOPERATION IN THE WESTERN-UKRAINIAN VILLAGE: STAGES OF DEVELOPMENT AND SOCIOPOLITICAL EFFECTS (1919–1939).....	187
<i>Nadiya SYDORYK</i>	
THE PECULIARITIES OF THE CULTURAL DEVELOPMENT OF THE GERMAN COMMUNITY IN POLAND (1919–1939).....	192
<i>Andriy STELMASHCHUK</i>	
SOCIO-ECONOMIC DETERMINANTS OF CRIMINALITY IN GALICHINA (1919–1939).....	198
<i>Igor LIUBCHYK</i>	
THE IDEA OF THE UKRAINIAN STATEHOOD IN THE ACTIVITY OF THE LOCAL INTELLECTUALS IN LEMKIVSCHYNA DURING THE INTERWAR PERIOD.....	208
<i>Volodymyr KOMAR</i>	
YAGAYLONSKA TRADITION THE IN EASTERN POLICY OF POLAND.....	214
<i>Igor SOLYAR</i>	
OVERSEAS EMBASSY OF THE WESTERN UKRAINE: THE DIALOGUE BETWEEN THE REGION AND EMIGRATION IN THE MIDDLE OF THE 1920-ies....	220
<i>Tamara HALYTSKA-DIDUKH</i>	
THE FIGHT OF THE UKRAINIAN MILITARY ORGANIZATION AND ORGANIZATION OF UKRAINIAN NATIONALISTS WITH THE LEFT-RADICAL MOVEMENT IN 1921–1934.....	227
<i>Roman KOBYLNYK</i>	
THE PROBLEM OF POLISH-UKRAINIAN AGREEMENT IN THE POLISH POLITICAL PARTIES' ACTIVITY IN THE 20–30 years OF THE XXth c.....	237
<i>Roman CHORNENKYI</i>	
CASUAL MEDICAL CARE OF POLES IN STANYSLAVIV PROVINCE (1921–1939).....	243
<i>Igor PYLYPIV</i>	
THE ACTIVITY OF RELIGIOUS AND EDUCATIONAL COMMUNITY “SKALA” ON THE TERRITORY OF STANYSLAVIV EPARCHY GCC IN THE 30-ies OF THE XXth c.....	249
<i>Iryna STASYUK</i>	
MONASTERY OF THE SISTERS OF MERCY OF ST. VINCENT DE PAUL IN STANYSLAVIV (1926–1945).....	258
<i>Yaroslav MANDRYK</i>	
SYSTEM OF ADMINISTRATIVE PERSONNEL EDUCATION FOR RURAL ECONOMY IN SOVIET UKRAINE WITHIN 1930-tieth.....	264
<i>Oleg YEHRESHIY</i>	
CLERICAL ESTABLISHMENTS ACTIVITIES IN GALICIA OF 1930-ies: IDEOLOGY, RELATIONSHIPS, RECALLING, HISTORICAL DIDACTIC.....	272
<i>Olena HAYDUKEVYCH</i>	
THE FIRST UKRAINIAN PARK OF NATURE IN THE GORGANY: THE HISTORICAL ASPECT.....	277
<i>Oleksandr LYSENKO, Oleksandr MARUSHCHENKO</i>	
WORLD WAR II AS SCIENTIFIC AND SOCIAL PHENOMENON.....	282
<i>Maryana MOSORKO</i>	
THE PECULIARITIES OF THE FINANCIAL AND EVERYDAY LIFE OF THE POLISH POPULATION IN STANYSLAVIV DURING GERMAN OCCUPATION (1941–1944).....	289
<i>Halyna STEFANYUK</i>	
FORMAT “AUTHORITY–SOCIETY” IN THE DISTRICT “GALICIA” (1941–1944).....	296
<i>Volodymyr BARAN</i>	
THE DEVELOPMENT OF UKRAINE’S INDUSTRY IN 1944–1950.....	302

<i>Mykola LYTVYN</i>	
THE DEPORTATION OF UKRAINIANS' FROM NADSIANNYA, LEMKIV-SCHCHYNA, CHOLMSCHCHYNA AND PIDLIASCHSCHIA IN 1944–1951.....	311
<i>Nataliya STETSYUK</i>	
THE PUBLIC AND POLITICAL ACTIVITY OF THE UKRAINIANS IN POSTWAR POLAND (1947–1989).....	319
<i>Larysa SHVAB</i>	
NATIONALISTIC LEGITIMATION OF THE COMMUNIST POWER IN POLAND IN 50–60 years OF THE XX c.....	329
<i>Vasyl CHURA</i>	
COMMUNIST PARTY SYSTEM DISINTEGRATION IN IVANO-FRANKIVSK REGION AT THE END OF THE 1980th – AT THE BEGINNING OF 1990th.....	338
<i>Stepan KOBUTA, Andrij JAVORSKYJ</i>	
THE STATE AND TENDENCIES OF THE INVESTITIONAL COOPERATION IN THE UKRAINIAN-GEORGIAN ECONOMIC RELATIONS DURING 2005–2011.....	343

HISTORICAL BIOGRAPHY

<i>Myroslav VOLOSHCHUK</i>	
MALADIK RUTHENUS: THE ATTEMPT OF THE BIOGRAPHIES.....	352
<i>Volodymyr PASHUK</i>	
THE ENLIGHTENMENT IDEAS OF THE GALICIAN NARODOVTSI AND f. STEPAN KACHALA: COMPARATIVE ANALYSIS.....	358
<i>Volodymyr HALYK</i>	
IVAN FRANKO – HILARION SVENTSITSKY. TO THE PROBLEMS OF RELATIONSHIP ON THE EPISTOLARY HERITAGE MATERIALS	374
<i>Sergiy ADAMOVYCH</i>	
COOPERATION OF V.LYPYNSKYI WITH CENTRAL UKRAINIAN POLITICAL EMIGRATION IN AUSTRIA-HUNGARY BEFORE WORLD WAR I.....	382
<i>Stepan BORCHUK</i>	
ISAY FALKEVYCH (1883–1937): THE HISTORICAL PORTRAIT OF DIRECTOR THE USE.....	389
<i>Lilya BURACHOK</i>	
OSYP NAZARUK FIGURE IN THE HISTORY OF UKRAINE IN THE FIRST HALF OF THE XXth c.....	395
<i>Nataliya BURACHOK</i>	
THE IMAGE OF THE UKRAINIAN IN THE WRITINGS OF MYKOLA SHLEMKEVYCH.....	405

HISTORY OF EDUCATION AND SCIENCE

<i>Oleksandr LUTSKYJ</i>	
INSTITUTE OF THE SOCIAL STUDIES OF THE AS OF USSR: THE BEGINNING PERIOD OF THE INSTITUTIONAL HISTORY (1940–1951).....	411
<i>Yevhenij SAMBORSKYJ</i>	
THE CONDITION OF THE POLISH EDUCATION IN THE WESTERN REGIONS OF UKRAINE AND BELORUS IN THE PERIOD OF 1944–1946.....	421
<i>Petro FEDORCHAK</i>	
COOPERATION OF THE PRECARPATHIAN NATIONAL UNIVERSITY NAMED AFTER V.STEFANYK WITH THE SCIENTIFIC INSTITUTIONS OF UKRAINE AND OTHER COUNTRIES (1990-ies – beginning of the XXIth).....	426

HISTORIOGRAPHY

- Yaroslav KALAKURA*
THE HISTORICAL PERCEPTIONS IN THE GALICIAN-VOLYNIAN STATE..... 435
- Olena DUTCHAK*
MODERN UKRAINIAN HISTORIOGRAPHY ABOUT LIBRARY LOCAL LORE AS A PART OF TOURISM AND LOCAL LORE MOVEMENT IN GALICHINA IN THE 30th XIX – 30th XX c..... 441
- Vasyl FUTALA*
POLISH HISTORIOGRAPHY OF WESTERN NATIONAL-DEMOCRATIC MOVEMENT OF 1920–1930-ies..... 446
- Mykola GENYK*
HISTORIOGRAPHY OF THE POLISH-UKRAINIAN RELATIONS DURING THE SECOND HALF OF THE 20th c..... 452
- Lyubov SANNIKOVA*
KAMIANA MOHYLA SANCTUARY IN RESEARCH WORKS OF A.KYFISHYN... 466

STUDY OF SOURCES

- Liliya SHOLOGON*
REGULATIONS OF PUBLIC ORGANIZATIONS AS SOURCE FROM HISTORY OF THE UKRAINIANS NATIONAL AND CULTURAL MOVEMENT IN GALICHINA AT THE SECOND HALF OF THE XIXth – THE BEGINNING OF XXth c..... 474
- Liliya SHCHERBIN*
SOURCES TO THE STUDY OF THE UKRAINIAN ISSUE IN THE ACTIVITY OF THE CONSTITUTIONAL DEMOCRATIC PARTY OF RUSSIA..... 483

POLITOLOGY

- May PANCHUK*
POLITICAL RUSYNISM – ANTI-RUSYN (ANTI-UKRAINIAN) PROJECT..... 492
- Ivan MONOLATIJ*
IDENTITY ETHNIC AND NATIONAL: (UNDER)STANDING ATTEMPTS OF THE WESTERN AUTHORITY..... 505
- Maxym GON*
ETHNIC VIOLENCE DURING THE POLISH-UKRAINIAN WAR OF 1918–1919... 516
- Andrij MISHCHUK, Maryana MISHCHUK*
POLITICAL CONSOLIDATION IN THE THEORY AND PRACTICAL ACTIVITY OF THE UKRAINIAN RADICAL PARTY – UKRAINIAN SOCIAL-RADICAL PARTY... 523
- Mykchaylo MOSKALYUK*
THE UKRAINIAN CHRISTIAN-SOCIAL MOVEMENT IN THE 20-ies years OF THE XX c.: THE UNREALIZED ATTEMPTS OF THE INSTITUTIONAL ESTABLISHMENT IN GALYCHYNA..... 529

STUDY OF ART

- Igor GOLUB*
THE DEVELOPMENT OF EXTERNAL ADVERTISEMENT IN LVIV AT THE END OF THE XIXth – BEGINNING OF THE XXth c..... 533
- Taras KMETIUK*
THE FEATURES OF CONDUCTING AND PERFORMING STYLE OF DMYTRO KOTKO..... 537
- Mykchaylo STANKEVYCH*
BITICAL COUNTERPOINT OF OLEG CHUYKO..... 543
- OUR AUTHORS**..... 545

УДК 371.214.114: 94 (4)

ББК 63.3 (2) 4

Мирослав ВОЛОЩУК

MALADIK RUTHENUS: СПРОБА БІОГРАФІЧНОГО НАРИСУ

Стаття присвячена одному зі східнослов'янських ("руських") переселенців до Угорського королівства у XIII ст. – Маладику. Це особа, що була, безумовно, знатного походження, є однією з багатьох, хто впродовж XIII–XIV ст. переїхав до західноєвропейських держав на постійне місце проживання. Причинами подібних міграцій були авторитарні форми правління руських князів у Галичині (особливо Романовичі та Ігоревичі), татарські напади середини – другої половини XIII ст., господарський занепад земель.

Ключові слова: Maladik Ruthenus, Угорщина, король Бела IV, село Tarnouch, комітат Туруц, Романовичі, татари.

Відстеження динаміки переселення вихідців зі східнослов'янських земель до Угорського королівства дозволяє зробити висновок про те, що найбільш активний період подібних тенденцій – це XIII–XIV ст., позначені активним просування угорських впливів до Галичини, частково Волині, Шипинської землі (Буковини), Молдови. Установлення від середини XIII ст. у степах Причорномор'я і в більшості князівств Русі влади Чингизидів на фоні їхніх завойовницьких кампаній 40-х рр. XIII ст., а згодом періодичних грабіжницьких походів у країни Європи в 60–90-х рр. стимулювали постійний відтік населення на захід.

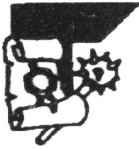
Важко на основі скупих наративних і вкрай неповних актових джерел відслідкувати абсолютно всі перипетії досліджуваних процесів, проте, оперуючи навіть такими уривчастими свідченнями, можна зрозуміти, що за своїм соціальним і майновим статусом, становищем у суспільстві, указані персони мали найрізноманітніше походження. Відмінною була й їхня попередня територіальна належність, хоча в самій Угорщині на 95% переселенці ідентифікувались як Vtuz/Ruthenus. Інші 5% ідентифікацій, які могли б стосуватися східнослов'янських переселенців, мають гіпотетичний, часто сумнівний характер.

Указана ідентифікація, з огляду на вищенаведені аргументи (проблема усвідомлення в канцеляріях і при дворах європейських монархів мешканців різних територій, що входили до Русі постійно або тимчасово), виглядає дещо дивовижною. Складається враження, що процес потрапляння окремих вихідців зі східнослов'янських земель на сторінки угорських актів і хронік відбувався як мінімум за кількох обставин.

1. Нам дійсно важко визначити рівень і глибину власного патріотичного самоусвідомлення населенням усієї Галицької землі (у межах якої, безумовно, від кінця XI ст. проходили асиміляційні процеси), окремі представники якого, безумовно, переселялися до Угорщини, а отже, ми не можемо знати, яким чином вони самі називали себе після переїзду на нові землі: "галичанинъ" чи "русь".

2. Різниця в самоідентифікації могла, звичайно, залежати від того чи іншого угорського урядовця, який робив запис про появу нових поселенців на відповідній території в комітатські чи капітульні акти. Можливо, що для місцевих канцелярій більш зручним було не "галицьке" (або ж якесь інше), а саме "руське" ототожнення, збережене в місцевій пам'яті з попередніх часів володарювання в Галичині династії Ростиславовичів.

3. Не виключено, що групи переселенців були неоднорідними за своїм складом, враховуючи як корінних мешканців Галицької землі, так і вихідців з інших територій: Київського, Волинського, Чернігівського князівств. Такі обставини цілком реальні станом на середину – другу половину XIII ст. за умов утечі великих груп населення на захід: "...множество бѣжащи въ безбожны Татаръ"¹. Тому, розмовляючи на, мабуть, одній і тій самій мові, однак ментально, психологічно, територіально відчуваючи між собою різницю, такі переселенці потрапляли до володінь Арпадів чи Анжу, де їх повинні були ідентифікувати якось "узагальнено". Зрозумі-

міло, що в такому випадку для угорців поняття “*русь*” було більш звичне й зручніше для оперування й усвідомлення, з ким вони мають справу.

У цілому, кількісна поява на території Угорщини персон, ідентифікованих як “*русь*”, припадає на другу половину XII – першу половину XIII ст. З повідомлень джерел стає зрозумілим, що більшість згадуваних осіб раніше належала до середніх і вищих прошарків населення східнослов'янського середовища, що прослідковується як із характеру повідомлень, так і з текстового антропологічного супроводу конкретно взятої людини. Абсолютна більшість осіб на попередньому етапі свого життя належала до особисто вільного люду із сільської місцевості й рідше, мабуть, із міст, і такий статус вони намагалися підтвердити після переселення до володінь Арпадів.

Пожалування, отримуваних східнослов'янськими переселенцями в Угорщині впродовж XII–XIV ст., мали власну класифікацію, відображену в джерелах і відому з історичних досліджень, узагальнених Л.Соколовським². Серед найбільш уживаних – “*villa*”. Це поняття відоме ще з античних часів, коли під віллою розумілося окремо взяте помістя латифундиста, у якому мешкали господар із сім'єю, слугами й рабами. У середньовічній Європі від часів Каролінгів вілла трансформувалася в поселення сільського типу із притаманними йому формами феодального господарства. “*Capitulare de villis*” регламентував управління віллою, узаконив форми виплати ренти тощо. В Угорському королівстві “*villa*” – це, як правило, пожалування, що перебувало в управлінні кількох сімейств³.

Поширеним типом надання земельного угіддя було “*possessio*”, яке сприймалось або як окреме цілісне пожалування, що могло бути тотожним віллі, або ж як кілька земельних ділянок із рухомим і нерухомим майном. Таким чином, “*possessio*” могло дорівнювати навіть кільком віллам або ж якійсь його частині – 0,5 чи 0,3 вілли⁴. Такого типу надання могло успадковуватись як феодальний маєток, чому є не одне підтвердження.

Неодноразово в документах, що окреслювали межі різних пожалувань, зустрічалось поняття “*predium*”. За своїм значенням таке угіддя могло бути близьким до *possessio*, хоча часто нагадувало вільновідчужувану сімейну власність типу алоду (*allodium*)⁵.

Аналогічно неодноразово в документах постає земельне пожалування, відоме як “*terra*”. Буквальний переклад поняття, що означає “земля”, не завжди означало оброблювальні території. *Terra* могла собою являти як частину села, так і ліси, луки, придорожні землі, зручні в сенсі близького проживання власника біля комунікацій тощо. Таке пожалування могло ототожнюватися також і з містечком чи фортецею⁶.

Значно рідше східнослов'янським поселенцям надавали земельні угіддя у формі *sessio*. У даному випадку – це окремий двір з усіма маєтностями, які до нього входили. *Sessio* часто ототожнювалося з поняттями *sigia*, *mansio* та *predium*. За своїми розмірами, господарськими можливостями, людським ресурсом це було найменше з можливих угідь⁷.

Сьогодні нам відомо понад 50 осіб східнослов'янського походження, або ж гіпотетично східнослов'янського, які через різні обставини змінили місце проживання.

Зокрема, на сторінках двох актів короля Бели IV від 1262 рр. постає фігура на ім'я *Maladik/Mladik Ruthenus*, який, утікши від татар до володінь Арпадів, надав у розпорядження монарха 30 марок золотом: “*Maladik Rutenum ad nostram gratiam recepissimus fouendum et conseruandum; idem XXX. marcas auri, quod, de captiuitate a Tartaris aufugiens, secum apportauit...*”⁸.

Частково родовід указаної персони в контексті вивчення інших представників дрібної угорської знаті був досліджений М.Фонт у низці власних робіт⁹. Однак із приводу земельної ідентифікації Маладика в історіографії звучали цілком відмінні думки.

Так, ряд центральноєвропейських істориків XIX – першої половини XX ст., зокрема Г.Бідерман, А.Годінка, І.Кондратович, Г.Стрипський, які послідовно популяризували русинську теорію, були переконані, що мова йде про знатного *русина* Маладика (курсив наш. – *М.В.*). Він, за словами вчених, зумівши втекти від татар, очевидно, із якогось східного пригірського комітату, прибув до Бели, надавши в користування монарха згаданий вище скарб¹⁰.

Сучасний український дослідник А.Петрик переконаний у тому, що Маладик був представником галицького боярства¹¹. Аналогічної думки дотримувалися словацькі вчені Ф.Уліч-

ни¹² та М.Марек, зокрема останній припускав, що Маладик міг потрапити до татарського полону внаслідок поразки на р. Шайо 11 квітня 1241 р., таким чином вважаючи, що цей “заможний руський боярин” знаходився в Угорщині вже до нападу кочівників на країну¹³.

“Чи був він Русин угорський, чи зайда, не знати”, – писав М.Грушевський¹⁴. У тому, що Маладик був іноземцем (без чіткої етнічної ідентифікації), висловлював свої переконання Б.Варшик¹⁵. Жодної земельної/етнічної ідентифікації досліджуваної особи у своїх статтях не приводить М.Фонт¹⁶.

Версія словацьких істориків про участь Маладика в битві біля с. Мухі на р. Шайо 11 квітня 1241 р., як ми переконані, не позбавлена сенсу. Згідно з літописними даними¹⁷ та нашими особистими підрахунками, ціла група галицького боярства на чолі з князями Данилом Романовичем та його сином Левом між вереснем 1240 – квітнем 1241 рр. постійно перебувала в складі офіційної делегації при дворі короля Бели IV¹⁸. Чи брав хто-небудь зі складу цієї групи участь у битві на р. Шайо – нам невідомо, оскільки про це немає жодного документально підтверженого факту. Однак суто гіпотетично, ураховуючи, що стосунки з Левом та його батьком під час такого тривалого перебування в Угорщині були досить напруженими, таки хтось із боярства в угорському війську міг залишитися навіть після того, як Данилович син десь на початку квітня 1241 р. “...вышедшоу... изъ Оугоръ с бояры Галичкыми...”¹⁹.

Саме ім’я Maladik/Mladik має в іменослові слов’янських народів свій відповідник, будучи похідним від назвиська Мал, Малко, що означає “малий”²⁰.

Однак при цьому залишається декілька складних питань, що досі не знайшли відповідей. Невідомим зокрема залишається час утечі Маладика до Угорщини. Хоча в документі йдеться про те, що він прибув до Бели de captiuitate a Tartaris aufugiens²¹, це могли бути як 1241–1243 рр., так і 1259 р., коли темник Бурундай здійснив похід у володіння Романовичів, змусивши в результаті розкопати оборонні системи більшості міст. Сам король Данило повинен був переховуватись в Угорщині, “бывше и впалоу Боурандаевоу”²².

Навіть хронологічне уточнення диплома про те, що “et postmodum quibusdam annis geuolutis, quum dicto Maladik aurum, nobis (Belae. – М.В.) concessum reddere fecissemus”²³, не дозволяє однозначно встановити час проникнення вказаної персони до королівства лише на підставі джерела. Фігурант диплома цілком міг знаходитися при Данилові Романовичу в часі його тимчасового перебування за межами власних земель.

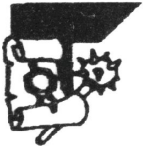
Про те, що це був, швидше за все, 1241–1243 рр., свідчать загальноісторичні умови, у яких перебувала Угорщина після татарського спустошення, коли потреба не те що в золоті – у їжі була вкрай необхідною. Очевидець і сучасник подій Фома Сплітський на сторінках своєї “Історії архієпископів Салони і Спліту” зазначав: “І хоча все Угорське королівство було виснажене ненаситним мечем варварського шаленства, голод, який спалахнув одразу ж, довів у кінці кінців нещасний народ до повного виснаження. Адже через загрозу татарського безумства нещасні селяни не могли ні засіяти поля, ні підібрати плодів попереднього врожаю. Так що за відсутності їстівних припасів нещасні люди падали, уражені мечем голоду. На полях і дорогах лежали незліченні трупи людей, і вважають, що жорстокі біди голоду принесли угорському народові не менше спустошення, ніж пагубна лють татар”²⁴.

Нестача товарів і продуктів першої необхідності в країнах Центральної Європи стала такою однією з причин того, що близько 1241 р. у німецьких (можливо, чеських) землях було пограбовано князя Михайла Всеволодовича та вбито його онуку²⁵.

Відтак, припустимо, що Бела в такий скрутний для династії та країни час, отримавши можливість позичити в біженця Маладика 30 марок золота, не відмовився, із часом обдарувавши останнього terram Tornouch vocatam, in Thurucz existentem²⁶.

Зрозуміло, що еквівалент скарбу автор акта подав у західних мірах ваг. 30 марок золотом, у випадку, якщо 1 марка прирівнювалася до 249 г (як це було прийнято в більшості країн католицької Європи), у сумі становило 7 кг 470 г золота. М.Грушевський, аналізуючи цей казус, прирівнював гривню до марки, вказуючи, що Маладик надав королю не 30 марок, а 30 гривень золотом²⁷.

Походження цього золота, його форма (злитки, вироби, пісок) нам не зрозумілі, хоча достеменно відомо про використання галицькими боярами золотих прикрас неймовірно високої

вартості. Так, зокрема, 1219 р. під час однієї із сутичок в околицях м. Городок, угорці “Михайла же Скоулоу оубниша согонивше на Ширѣцьѣ . а главоу его сосѣкшоа трои чепа снѣша золоты”²⁸.

Місцева галицька знать, що досягла свого політичного впливу в землі в основному за рахунок торгівлі, послуговувалась, очевидно, однаково успішно як золотом, так і сріблом. Красно-мовним прикладом є викуп боярами у вересні 1210/11 р. з угорського полону двох князів Романа й Святослава Ігоревичів, за що було заплачено, як указував В.Татіщев, 1 000 гривень сріблом, що в кілограмовому еквіваленті становило від 41 до 160 кг у формі злитків-гривень²⁹.

Значні поклади золотої руди знаходилися в Трансільванії та в північних комітатах Угорщини, звідки експортували, у тому числі й на схід³⁰.

Обсяг дару, принесеного Маладиком Белі, був доволі серйозним як для скрутного в історії Угорщини часу. Однак, судячи з описань меж отриманих володінь, які відійшли “Maladik Rutheno, et suis heredibus heredumque successoribus... iure haereditario perpetuo possidendam” (тобто як феоду)³¹, вони не були надто обширними.

На підставі наступного повідомлення акта Бели від 1262 р., який стосується поселення Tarnouch, М.Фонт дійшла висновків про те, що Маладик мав нащадків³². Імена його дітей, на думку історика, залишаються невідомими, натомість у джерелі згадуються представники третього й четвертого поколінь – Anna Iohannis, ac Elisabeth et Katarina filiae Stephani, де Іоанн/Іван і Стефан/Степан є онуками³³ Маладика. Імена всіх названих осіб не типово угорські, що свідчить про збереження певної попередньої традиції в присвоєнні імен навіть у четвертому поколінні.

Однак саме від Маладика, як переконаний Б.Варшик, походить місцева дрібна турчанська шляхта³⁴.

Щодо соціального статусу Маладика в межах, призначених для ведення господарства нових земель, то ми лише можемо припустити, що він належав до числа військово-служилої дрібної чи середньої знаті – ймовірно йобагонів або синів йобагонів, яких у комітаті Туроц було досить багато. Детальних даних на зазначену тему джерела не подають, не згадує про цю особу й один з останніх дослідників комітату – угорський історик Е.Маюс³⁵.

Таким чином, Maladik/Mladik Ruthenus був представником східнослов'янської знаті, що потрапив у межі володінь Арпадів, на наш погляд, між 1241–1243 рр. За своїм майновим статком це була достатньо заможна особа, хоча отримане в Угорщині скромне земельне пожалування, як ми вважаємо, не зовсім відповідало його попередньому статусу, а також рівню й вартості послуги, здійсненої Белі IV у кризовий для королівства час. Можливо, Маладик мав також й інші маєтності, невідомі через брак джерел. Ми можемо припускати, що даний фігурант належав до числа йобагонів – військово-служилої знаті, що мешкала здебільшого в прикордонних комітатах королівства, зокрема на кордоні з польськими землями – у Туроці.

Суто гіпотетично його можна зарахувати до числа галицьких бояр, які могли знаходитися в оточенні Романовичів на час майже шестимісячного перебування в Угорщині з вересня 1240 до квітня 1241 рр., однак прямих доказів немає. Маладик у межах отриманого пожалування заснував місцевий рід, який, очевидно, був пов'язаний матримоніальними стосунками зі слов'янською за походженням знаттю середнього статусу й рангу. Нашадки вищезазначеної особи відомі з джерел XIV ст.

1. Ипатьевская летопись // ПСРЛ. – Изд. 2-е. – М. : Языки славянской культуры, 2001. – Т. 2. – Стб. 787.
2. Sokolovský L. Terminológia dejín správy stredovekej dediny na Slovensku / L. Sokolovský // Historický časopis. – 1985. – R. 33. – Č. 4. – S. 506–508.
3. Ibidem. – S. 506–507.
4. Ibidem. – S. 507.
5. Ibidem. – S. 508.
6. Ibidem.
7. Ibidem. – S. 509.
8. Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis (далі – CDH) / Studio et opera G. Fejer. – Budae : Typis Typogr. Regiae Universitatis Ungaricae, 1829. – Т. 4. – V. 3. – S. 59.

9. Font M. Einige räpräsentanten des Kleinadels im polnisch-ungarischen Grenzgebieten im 13 Jh. und die Zukunft ihrer Familie / M. Font // *Specimina nova universitatis quinqueecclesiensis*. – 1995. – № 9. – S. 246–247; Ibidem. Felvidéki kismemesek királyi szolgálatban (Adalékok 13–14. századi társadalomtörténetünkhöz) / M. Font // Kelet és Nyugat között. Tanulmányok Kristó Gyula tiszteletére / Szer. L. Kosta. – Szeged : Szegedi Középkorász Műhely, 1995. – Old. 180–181; Ibidem. Przedstawiciele drobnej szlachty na pograniczu polsko-węgierskim w XIII wieku i losy ich rodzin / M. Font // Cracovia. Polonia. Europa. Studia z dziejów średniowiecza ofirowane Jerzemu Wyrozumskiemu w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej. – Kraków : Secesja, 1995. – S. 434–435.
10. Кондратович И. М. Исторія Подкарпатскої Русі для народа / И. М. Кондратович. – Ужгород : Книгопечатня акційного тов. “Уніо”, 1924. – С. 23; Стрипській Н. Ядоръ. Гдѣ документи старшей исторіи Подкарпатской Русі? О межевыхъ названіяхъ / Н. Я. Стрипській. – Ужгород : Типографія “Школьной Помощи”, 1924. – С. 21; Biedermann G. I. Die ungarischen Ruthenen, ihr Vohngebiet, ihr Erwerb und ihre Geschichte : in 2 t. / G. I. Biedermann. – Innsbruck : Verlag der Wagners’schen Universitäts-Buchhandlung, 1867. – Т. 2. – S. 53; Hodinka A. The home of the Ruthenian people / A. Hodinka // *The Oxford Hungarian Review*. – 1922. – V. 1, № 1. – S. 61; Ibidem. A karpátja rutének, lakóhelye, gazdaságunk és multjuk / A. Hodinka. – Budapest : Apostol-nyomda rt. nyomása, 1923. – Old. 15.
11. Петрик А. Боярські двори та економічне становище бояр Галицько-Волинської держави / А. Петрик // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич : Коло, 2008. – Вип. 11–12. – С. 69.
12. Uličný F. Podiel Rusov, Rusínov na doosidl’ovaní Slovenska v stredoveku / F. Uličný // *Slavica Slovaca*. – 1993. – R. 28. – Č.1–2. – S. 26.
13. Marek M. Cudzie etniká na stredovekom Slovensku / M. Marek. – Martin : Matica slovenska, 2006. – S. 234.
14. Грушевський М. С. Історія України-Русі : в 10 т., 11 кн. / М. С. Грушевський. – К. : Наук. думка, 1992. – Т. 2. – С. 501.
15. Varsik B. Otázky vzniku a vývinu slovenského zemanstva / B. Varsik. – Bratislava : VEDA, 1988. – S. 63.
16. Font M. Einige räpräsentanten des Kleinadels im polnisch-ungarischen Grenzgebieten im 13 Jh. und die Zukunft ihrer Familie / M. Font. – S. 246.
17. Ипатьевская летопись... – Стб. 786–788.
18. Волощук М. М. Вассальная зависимость Даниила Романовича от Белы IV (1235–1245 гг.): актуальные вопросы реконструкции русско-венгерских отношений второй четверти XIII в. / М. Волощук // *Specimina nova. Pars prima. – Sectio mediaevalis*. – P. 3. – Pécs, 2005. – S. 101.
19. Ипатьевская летопись...
20. Лозко Г. Іменослов: імена слов’янські, історичні та міфологічні / Г. Лозко. – К. : Редакція часопису “Сварог”, 1998.
21. CDH. – Т. 4, V. 3. – S. 59.
22. Ипатьевская летопись... – Стб. 850.
23. CDH. – Т. 4, V. 3. – S. 59.
24. Фома Сплитский. История архиепископов Салоны и Сплита / пер., коммент. О. А. Акимовой. – М. : Индрик, 1997. – С. 368.
25. Ипатьевская летопись... – Стб. 784.
26. CDH. – Т. 4, V. 3. – S. 59.
27. Грушевський М. С. Історія України-Русі / М. С. Грушевський... – Т. 2. – С. 501.
28. Ипатьевская летопись... – Стб. 733.
29. Ретельний аналіз указаної ситуації див. у статті: Волощук М. М. Обстоятельства казни в 1210 г. Игоревичей Черниговских: актуальные вопросы реконструкции русско-венгерских отношений начала XIII в. / М. Волощук // *Studia Slavica et Balcanica Petropolitana*. – С. Пб., 2007. – № 1/2. – С. 105–112.
30. Див. наприклад: CDH / *Studio et opera G. Fejer*. – Budae : Typis Typogr. Regiae Universitatis Ungaricae, 1829. – Т. 3, V. 1. – S. 106, 166, 371; CDH / *Studio et opera G. Fejer*. – Budae : Typis Typogr. Regiae Universitatis Ungaricae, 1829. – Т. 4, V. 2. – S. 297, 359, 464 etc.
31. CDH. – Т. 4, V. 3. – S. 59–60.
32. Font M. Einige räpräsentanten des Kleinadels im polnisch-ungarischen Grenzgebieten im 13 Jh. und die Zukunft ihrer Familie / M. Font. – S. 250.
33. CDH. – Т. 4, V. 3. – S. 65.
34. Varsik B. Op. cit. – S. 58.
35. Mályusz E. Turóc megye kialakulása / E. Mályusz. – Máriabesnyő ; Gödöllő : Attraktor, 2005. – Old. 133–166.
36. Основою для формування генеалогії Маладика були розробки угорської дослідниці М. Фонт. Див. зокрема: Font M. Einige räpräsentanten des Kleinadels im polnisch-ungarischen Grenzgebieten im 13 Jh. und die Zukunft ihrer Familie. – S. 250.

Статья посвящена одному из восточнославянских (“русских”) переселенцев в Венгрию XIII в. – Маладику. Эта личность, безусловно, знатного происхождения, является одной из многих, переехавших на протяжении XIII–XIV вв. в соседние западные государства на постоянное место жительства. Причинами подобных миграций были авторитарные формы правления русских князей в Галиции (особенно Романовичи и Игоревичи), татарские нападения в середине – второй половине XIII в., опустошение земель.

Ключевые слова: Maladik Ruthenus, Венгрия, король Бела IV, село Tarnouch, комитат Туруц, Романовичи, татары.

The article is devoted to one of the Ruthenian settler, called Maladic, who moved to Hungary in the XIIIth century. This person undoubtedly was a nobility. He was one of many migrants from Rus, who changed their lodgings to the neighbouring western countries for permanent residence during the XIII – XIVth centuries. The reasons of those migrations were the authoritarian methods of governing of Rus princes in Halytchyna (especially Romanovichi and Igorevichi), the tatars invasions in the middle – second half of the XIIIth century and the economical stagnation.

Key words: Maladik Ruthenus, Hungary, The King Bela IV, the village Tarnouch, comitatus Thurucz, Romanoviches, Tatars.

ДОДАТОК А
Maladik/Mladik Ruthenus³⁶

